

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU10

Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår motionerna.

Riksrevisionen har granskat om kontrollen av de subventionerade anställningarna är effektiv. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker. Riksrevisionen gör bl.a. bedömningen att de kontroller som Arbetsförmedlingen gör när en subventionerad anställning beviljas är ineffektiva på grund av eftersatta it-system och tungrodd administration. Riksrevisionen gör också bedömningen att regeringen har utformat de subventionerade anställningarna på ett sätt som medför risker för missbruk, och det gäller särskilt nystartsjobben. I rapporten lämnas tre rekommendationer till regeringen och tre rekommendationer till Arbetsförmedlingen.

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning, inte minst mot bakgrund av att missbruk av subventionerade anställningar i vissa fall handlar om systematisk och organiserad ekonomisk brottslighet. Utskottet noterar att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

I betänkandet finns tre reservationer (S, SD, V, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:82 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar.

Tio yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar	5
Reservationer	13
1. Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar (S)	13
2. Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar (SD)	14
3. Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar (V, MP)	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Skrivelsen	16
Följdmotionerna	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2840 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–5,

2023/24:2842 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 1–3 och

2023/24:2843 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt lägger skrivelse 2023/24:82 till handlingarna.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V, MP)

Stockholm den 30 maj 2024

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Teresa Carvalho (S), Patrik Lundqvist (S), Michael Rubbestad (SD), Johanna Haraldsson (S), Saila Quicklund (M), Serkan Köse (S), Ann-Christine Frohm (SD), Arin Karapet (M), Ciczie Weidby (V), Magnus Jacobsson (KD), Jonny Cato (C), Leila Ali Elmi (MP), Ulf Lindholm (SD), Adrian Magnusson (S), Oliver Rosengren (M) och Mauricio Rojas (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2023/24:82 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar och tre följdmotioner som har väckts med anledning av skrivelsen. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Enligt riksdagsordningen ska Riksrevisionen lämna sina granskningsrapporter över effektivitetsrevisionen till riksdagen. Riksdagen ska överlämna rapporterna till regeringen, som sedan ska återkomma i en skrivelse till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder regeringen vidtagit eller avser att vidta med anledning av iakttagelserna i rapporterna.

Riksrevisionen överlämnade i november 2023 granskningsrapporten Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker (RiR 2023:17) till riksdagen. I december 2023 informerade företrädare för Riksrevisionen utskottet om rapporten, och i mars 2024 överlämnade regeringen skrivelse 2023/24:82 till riksdagen.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår motionerna.

Jämför reservation 1 (S), 2 (SD) och 3 (V, MP).

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat om kontrollen av de subventionerade anställningarna är effektiv. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker (RiR 2023:17).

Bakgrund och metod

Riksrevisionen konstaterar inledningsvis att subventionerade anställningar i ett internationellt perspektiv utgör en stor del av arbetsmarknadspolitiken i Sverige. Årligen betalas 18 miljarder kronor ut och ungefär 150 000 personer har en subventionerad anställning. Det finns studier som visar på att subventionerade anställningar har positiva arbetsmarknadseffekter för de som anställs med stöd. Men det finns också risker kopplade till dessa insatser, och regeringen har lyft fram subventionerade anställningar som ett av de ersättningssystem som löper högst risk för felaktiga utbetalningar.

Vidare konstaterar Riksrevisionen att bedrägerier mot välfärdssystemen under senare år har blivit alltmer uppmärksammade. I vissa fall handlar det om systematisk och organiserad ekonomisk brottslighet, vilket ställer stora krav på de utbetalande myndigheternas kontrollverksamhet.

Mot bakgrund av en alltmer komplex välfärdsbrottslighet och de mycket höga utgifterna för subventionerade anställningar har Riksrevisionen valt att granska kontrollen av de subventionerade anställningarna.

För att besvara den övergripande revisionsfrågan om kontrollen av de subventionerade anställningarna är effektiv ställs följande delfrågor:

- Är Arbetsförmedlingens kontrollarbete effektivt?
- Motverkar regeringens styrning av de subventionerade anställningarna felaktiga utbetalningar?

Granskningen baseras på olika metoder, bl.a. intervjuer, dokumentstudier och bearbetning av registerdata över samtliga beslut om subventionerade anställningar för 2017–2022.

När det gäller bedömningsgrunder anges i första hand regeringens uppdrag till Arbetsförmedlingen och regelverket för felaktiga utbetalningar och arbetsmarknadspolitiska insatser. Vidare anges det att riksdagen har uttalat att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas. För att riksdagen ska kunna följa upp detta mål behövs det kunskap om omfattningen av felaktiga utbetalningar. Kunskap om risker och fel i de subventionerade anställningarna är enligt Riksrevisionen även nödvändigt för att regeringen och Arbetsförmedlingen ska kunna göra rätt prioriteringar och ta beslut om åtgärder för att uppnå riksdagens mål.

Iakttagelser och rekommendationer

När det gäller frågan om Arbetsförmedlingens kontrollarbete är effektivt gör Riksrevisionen den sammanfattande bedömningen att myndighetens kontrollarbete har förbättrats men att det finns problem med effektiviteten i arbetet. De främsta problemen är kopplade till hur Arbetsförmedlingen agerar för att beslut ska bli korrekta och hur misstänkta fel hanteras. Granskningen visar att handläggningen inför beslut om subventionerade anställningar är ineffektiv, bl.a. på grund av ålderdomliga it-stöd, manuell hantering och omfattande administrativa krav. Systemet med att få in yttranden från arbets- tagarorganisationerna fungerar enligt Riksrevisionen också dåligt.

När det gäller frågan om regeringens styrning av de subventionerade anställningarna motverkar felaktiga utbetalningar gör Riksrevisionen den sammanfattande bedömningen att regeringen har gett Arbetsförmedlingen tydliga uppdrag att motverka felaktiga utbetalningar och även att förbättra handläggningen inför beslut. Regeringen har dock samtidigt minskat Arbetsförmedlingens anslag och öronmärkt en låg summa till kontroller. Det har skett flera förändringar i utformningen av insatserna, men väsentliga risker kvarstår, framför allt i nystartsjobben. Den nya lagstiftningen för att få fler dömda för bidragsbrott har enligt Riksrevisionen inte gett effekt och det är fortfarande svårt att få den som missbrukat subventionerade anställningar fälld.

Sammantaget leder iakttagelserna till att Riksrevisionen drar den övergripande slutsatsen att kontrollen av de subventionerade anställningarna inte är effektiv, trots att förbättringar har gjorts. De kontroller som Arbetsförmedlingen gör när en subventionerad anställning beviljas är enligt Riksrevisionen ineffektiva på grund av eftersatta it-system och tungrodd administration. Arbetsförmedlingen har utvecklat sina arbetsmetoder för att upptäcka fel under tiden en subventionerad anställning pågår, men det tar lång tid innan de misstänkta felen utreds. Utredarna gör få polisanmälningar och få personer blir dömda för bedrägerier eller bidragsbrott.

Vidare drar Riksrevisionen slutsatsen att regeringen har utformat de subventionerade anställningarna på ett sätt som medför risker för missbruk, och det gäller särskilt nystartsjobben. Det finns även problem med att

kontrollera arbetsgivare utan kollektivavtal och med systemet för återkrav av felaktiga utbetalningar.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till regeringen:

- Säkerställ att riskerna i nystartsjobben motsvaras av anpassade krav på kontroller.
- Gör en översyn av förordningarna som anger hur Arbetsförmedlingen ska kontrollera arbetsgivare som saknar kollektivavtal så att goda anställningsvillkor kan tryggas utan att hanteringen blir alltför kostsam.
- Gör en översyn av systemet för återkrav av felaktiga utbetalningar så att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar att kunna driva in felaktigt utbetald ersättning på ett effektivt sätt.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Arbetsförmedlingen:

- Gör en översyn av handlägningsprocessen för de subventionerade anställningarna med syftet att hitta tidstjuvar, ta bort onödiga steg i handläggningen och förenkla för arbetsförmedlarna.
- Digitalisera förfrågan om yttrande till arbetstagarorganisationerna.
- Förbättra hanteringen av misstänkta fel genom att korta ledtiderna för kontrollutredningar, förbättra rutinerna för omprövning av pågående beslutsperioder och initiera samverkan med Polismyndigheten angående hanteringen av polisanmälningar.

Skrivelsen

I skrivelse 2023/24:82 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar välkomnar regeringen Riksrevisionens granskning och framhåller att den belyser viktiga aspekter av subventionerade anställningar och felaktiga utbetalningar. Regeringen instämmer i huvudsak i Riksrevisionens iakttagelser.

När det gäller åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser anför regeringen att den sedan 2021 har angett som mål för Arbetsförmedlingen i regleringsbrevet att myndigheten ska bidra till det övergripande målet att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, att andelen felaktiga utbetalningar ska minska och att fel ska motverkas. I sammanhanget nämns också att Utbetalningsmyndigheten inrättades i januari 2024. Den har till uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen genom dataanalys och granskningar, däribland utbetalningar för subventionerade anställningar.

Regeringen anger också att den i februari 2024 beslutade att be Lagrådet att yttra sig över ett förslag till en ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

Vidare anför regeringen att den har tillsatt en utredning om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (dir. 2023:146). Syftet är att information ska kunna utbytas i den utsträckning det behövs för att

myndigheterna bl.a. ska kunna förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet så effektivt som möjligt, utan att det medför ett oproportionerligt intrång i den personliga integriteten.

Regeringen hänvisar också till att den har beslutat om att sänka subventionsnivån för nystartsjobb den 1 januari 2024. Den 21 december 2023 beslutade regeringen även om en förordningsändring i syfte att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att kontrollera arbetssökandes rätt att arbeta och vistas i Sverige. Vidare anför det att Arbetsförmedlingens möjligheter att avstå från att bevilja stöd till olämpliga arbetsgivare har ökat i och med ett antal förordningsändringar som trädde i kraft i december 2022. Exempelvis får Arbetsförmedlingen avstå från att bevilja stöd om arbetsgivaren inte fullgör, eller om det kan antas att arbetsgivaren inte kommer att fullgöra, sina åtaganden mot Arbetsförmedlingen eller mot den enskilda person som stödet avser.

Regeringen anför avslutningsvis att den kommer att fortsätta arbetet för att minska felaktiga utbetalningar och vid behov vidta ytterligare åtgärder.

I och med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2842 anser Teresa Carvalho m.fl. (S) att det i linje med Riksrevisionens rekommendationer bör förtydligas hur Arbetsförmedlingen kan bli bättre på att kontrollera företag utan kollektivavtal (yrkande 1). Vidare i linje med Riksrevisionens rekommendationer anser motionärerna att systemet för återkrav av felaktigt utbetalda lönestöd bör ses över (yrkande 2). Därutöver är motionärerna kritiska till att regeringen har avskaffat statsbidraget till arbetstagarorganisationer för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen. Det statliga stödet för fackligt samråd bör enligt motionärerna återinföras (yrkande 3).

I kommittémotion 2023/24:2843 anser Magnus Persson m.fl. (SD) att den bristfälliga konstruktionen av nystartsjobben, som enligt motionärerna öppnar för missbruk, bör åtgärdas (yrkande 1). Motionärerna anser också att arbetsmarknadens parter och de regionala centren mot arbetslivskriminalitet bör involveras i arbetet med att granska om en arbetsplats är lämplig för nystartsjobb (yrkande 2).

I kommittémotion 2023/24:2840 anser Ciczie Weidby m.fl. (V) att regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer i den aktuella granskningsrapporten (yrkande 1). Regeringen bör även vidta åtgärder i enlighet med Landsorganisationen i Sverige (LO) förslag i rapporten Etablering eller segmentering? En analys av systemet med subventionerade anställningar (yrkande 2). Därutöver anser motionärerna att statsbidraget till arbetstagarorganisationer för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser bör

återinföras (yrkande 3). Utformningen av detta statsbidrag bör enligt motionärerna ses över för att förkorta handläggningstiderna och öka transparensen (yrkande 4). I sammanhanget bör Arbetsförmedlingen få i uppdrag att digitalisera förfrågan om yttrande till arbetstagarorganisationerna (yrkande 5).

Bakgrund

Rapporten Etablering eller segmentering? En analys av systemet med subventionerade anställningar

I en rapport publicerad i april 2022 lämnar Landsorganisationen i Sverige (LO) ett antal förslag med syftet att förhindra vissa negativa konsekvenser som det nuvarande regelverket för subventionerade anställningar enligt LO bidrar till.

Utöver ett höjt lönetak föreslås bl.a. följande:

- krav på arbetsmarknadspolitisk prövning även inför beslut om nystartsjobb
- förtydliganden i subventionernas regelverk så att löner och övriga villkor blir i nivå med kollektivavtal
- förbättrad samrådshantering mellan Arbetsförmedlingen och berörda fackförbund
- uppdrag till Arbetsförmedlingen att i bedömningen av lämplighet i en lönesubvention väga in fler aspekter av anställningsförhållanden än hur lönerna förhåller sig till nivåerna i kollektivavtal
- bättre förutsättningar för Arbetsförmedlingen att kontrollera oegentligheter och fusk med subventionerade anställningar samt möjligheter att utkräva sanktioner gentemot arbetsgivare som kringgår kraven som ställs.

Statsbidrag till arbetstagarorganisationer för kostnader för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen

I budgetpropositionen för 2024 aviserar regeringen att möjligheten till statsbidrag till arbetstagarorganisationer för kostnader för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser ska avskaffas. Att lämna yttranden till myndigheter ska enligt regeringen inte vara kopplat till en statlig ersättning (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.6). Därmed upphävdes förordningen (2022:1346) om statsbidrag till arbetstagarorganisationer för kostnader för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser den 1 mars 2024.

En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet

Regeringen överlämnade i mars 2024 propositionen En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt

fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (prop. 2023/24:85) till riksdagen. Regeringens förslag innebär att vissa statliga myndigheter samt kommuner och arbetslöshetskassor ska kunna dela mer information med varandra än vad som är möjligt i dag. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024. Konstitutionsutskottet tillstyrkte regeringens förslag (bet. 2023/24:KU27). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2023/24:195).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om subventionerade anställningar behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis välkomna Riksrevisionens granskning, inte minst mot bakgrund av att missbruk av subventionerade anställningar i vissa fall handlar om systematisk och organiserad ekonomisk brottslighet. Utskottet anser att arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott riktade mot det offentliga måste vara högt prioriterat och granskningen är i sammanhanget ett viktigt bidrag. I ett bredare perspektiv handlar det om att motverka all form av arbetslivskriminalitet. Denna typ av brottslighet påverkar hela branscher och får i förlängningen negativa konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen som helhet eftersom den bl.a. bygger på förväntningar om respekt, hederlighet och en fungerande kontroll.

När det gäller krav på att regeringen ska vidta åtgärder enligt Riksrevisionens rekommendationer, som framförs i kommittémotionerna 2023/24:2842 (S) yrkandena 1 och 2 och 2023/24:2840 (V) yrkande 1, kan utskottet till att börja med konstatera att regeringen i huvudsak instämmer i Riksrevisionens iakttagelser. När det gäller frågan om en översyn av systemet för återkrav av felaktigt utbetalda lönestöd förutsätter utskottet liksom regeringen att Arbetsförmedlingen arbetar med en effektiv och rättssäker ärendehandläggning och att myndigheten bidrar till målet att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, att andelen felaktiga utbetalningar ska minska och att fel ska motverkas. Utskottet utgår från att regeringen vid behov vidtar ytterligare åtgärder.

När det gäller kontrollen av företag utan kollektivavtal konstaterar utskottet att Riksrevisionen gör bedömningen att det finns problem i detta avseende. Utskottet anser att kontroller inför beslut om dessa anställningar behöver vara effektiva och dimensionerade efter de behov som finns. Detta gäller givetvis oavsett om arbetsgivaren har kollektivavtal eller inte. Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram att Arbetsförmedlingen har fått utökade möjligheter att kontrollera arbetsgivare inför beslut om subventionerade anställningar.

Utskottet välkomnar också att Arbetsförmedlingen har fått ökade möjligheter att avstå från att bevilja stöd om arbetsgivaren inte fullgör eller om det kan antas att arbetsgivaren inte kommer att fullgöra sina åtaganden.

Utskottet noterar vidare det lagförslag som riksdagen nyligen antagit om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Utskottet anser att det är motiverat att myndigheter m.fl. ska kunna dela mer information med varandra än vad som är möjligt i dag och på så sätt få bättre möjligheter att motverka felaktiga utbetalningar, däribland i fråga om subventionerade anställningar. Utskottet välkomnar också att regeringen har tillsatt en utredning om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter.

Utskottet anser därmed att regeringen bedriver ett brett arbete i linje med vad motionärerna efterfrågar. Utskottet anser att effekten av de regeländringar som föreslås samt resultatet av regeringens arbete i övrigt bör avvaktas innan det kan bli fråga om något initiativ på området. De aktuella yrkandena bör därför avslås.

När det gäller riskerna med utformningen av nystartsjobben, som tas upp i kommittémotion 2023/24:2843 (SD) yrkande 1, konstaterar utskottet att det i granskningen påtalas att denna insats trots en hög ersättningsnivå har få kontroller. Liksom regeringen instämmer utskottet i Riksrevisionens bedömning att subventionerade anställningar medför risker för felaktiga utbetalningar och att regelverken ska vara utformade på ett sådant sätt att riskerna för felaktiga utbetalningar minskar. Även om det kan vara så att mer behöver göras välkomnar utskottet återigen att Arbetsförmedlingen har fått ökade möjligheter att avstå från att bevilja stöd till olämpliga arbetsgivare. Utskottet noterar också att regeringen har beslutat att sänka subventionsnivån för nystartsjobb. Vidare konstaterar utskottet att motionärerna enligt yrkande 2 anser att arbetsmarknadens parter och de regionala centren mot arbetslivskriminalitet bör involveras i arbetet med att granska om en arbetsplats är lämplig för nystartsjobb. Som utskottet redan varit inne på måste kontroller inför beslut om insatser utformas och dimensioneras efter de behov som finns. Utskottet sätter sin tillit till att regeringen vid behov ser till att parterna och de regionala centren mot arbetslivskriminalitet närmare involveras i detta arbete. I detta ligger också att bedöma om även nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning. Därmed anser utskottet att det för närvarande inte finns skäl att tillmötesgå de aktuella yrkandena, som därför bör avslås.

När det gäller statsbidrag till arbetstagarorganisationer för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program, som tas upp i kommittémotionerna 2023/24:2842 (S) yrkande 3 och 2023/24:2840 (V) yrkandena 3 och 4, instämmer utskottet med regeringen om att det inte bör betalas ut statlig ersättning för att lämna yttranden till myndigheter. Det kan också anföras att arbetstagarorganisationerna bör ha ett eget intresse att lämna yttranden för att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. När det gäller formerna för att lämna dessa yttranden till Arbetsförmedlingen, som tas upp i

kommittémotion 2023/24:2840 (V) yrkande 5, konstaterar utskottet att Riksrevisionen rekommenderar Arbetsförmedlingen att digitalisera förfrågan om yttrande till arbetstagarorganisationerna. Liksom regeringen förutsätter utskottet att Arbetsförmedlingen beaktar de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen lämnar till myndigheten. Därmed finner utskottet inte skäl att vidta åtgärder med anledning av yrkandena, som därför bör avslås.

I nämnda kommittémotion 2023/24:2840 (V) yrkande 2 framställs det även krav på åtgärder enligt en LO-rapport om systemet med subventionerade anställningar, bl.a. förslag om bättre förutsättningar för Arbetsförmedlingen att kontrollera oegentligheter och fusk med subventionerade anställningar, liksom förbättrad samrådshandling mellan Arbetsförmedlingen och berörda fackförbund. Detta är centrala delar av granskningen och därmed också frågor som utskottet redan varit inne på. I rapporten finns också förslag på förändringar av regelverket när det gäller krav på löner och anställningsvillkor i nivå med kollektivavtal. När det gäller denna typ av förbehåll för att arbetsgivare ska få anställa personer med en subventionerad anställning handlar det enligt utskottet om att hitta en rimlig nivå för att insatsen ska bli så framgångsrik som möjligt, dvs. att den också används för att anställa en person som står långt ifrån arbetsmarknaden. Eftersom det inte finns någon skyldighet att anställa en viss arbetstagar kommer de krav som ställs på en potentiell arbetsgivare alltid att behöva vägas mot risken att ingen anställning kommer till stånd. Utskottet menar att det nuvarande regelverket i fråga om vilka krav det ställs på lön och anställningsvillkor i nivå med kollektivavtal är väl avvägt för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för fler. Därmed ser utskottet inte skäl att ta något initiativ med anledning av det aktuella yrkandet, som därför bör avslås.

Slutligen föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Reservationer

1. Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar (S)

av Teresa Carvalho (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Adrian Magnusson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2842 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 1–3, avslår motionerna

2023/24:2840 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–5 och

2023/24:2843 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt lägger skrivelse 2023/24:82 till handlingarna.

Ställningstagande

Inledningsvis vill vi understryka att vi inte står bakom regeringens nedskärningar på det arbetsmarknadspolitiska området. En förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedriva effektiva kontroller av de subventionerade anställningarna är att myndigheten har tillräckliga resurser.

Vi välkomnar Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation om att förstärka kontrollen av nystartsjobben. Vi delar inte alls regeringens bedömning att det har gjorts tillräckligt för att bekämpa fusket med nystartsjobben. Här måste alla tillgängliga åtgärder tillgripas, till att börja med den mest självklara, nämligen att beslut om nystartsjobb – i likhet med andra subventionerade anställningar – ska föregås av en arbetsmarknadsprövning. Vi välkomnar också Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer att förtydliga hur Arbetsförmedlingen ska bli bättre på att kontrollera företag utan kollektivavtal och se över systemet för återkrav av felaktigt utbetalda lönestöd. Vi anser dock att en bättre lösning som skulle stävja en del av missbruket är att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagare inom ramen för de subventionerade anställningarna. Dessa båda förslag lade vi fram redan under den allmänna motionstiden hösten 2023 och utskottet behandlade förslagen i betänkande 2023/24:AU3. Vi beklagar återigen att utskottet inte inser vad som behöver göras på området.

Vi anser att regeringen utan dröjsmål bör följa Riksrevisionens rekommendationer att förtydliga hur Arbetsförmedlingen ska bli bättre på att kontrollera företag utan kollektivavtal och se över systemet för återkrav av felaktigt utbetalda lönestöd. Det är åtminstone ett litet steg i rätt riktning.

Vidare vill vi varna för den uppenbara risken för ökat fiffel med subventionerade anställningar i och med att regeringen helt avvecklar stödet till facken för samråd. Det här är dåligt av flera skäl, dels för att bedömningen av arbetsplatsers lämplighet kommer att bli mycket sämre, dels för att facken kommer att behöva stå för kostnaden för att handlägga sina yttranden. Vi anser därför att regeringen bör återinföra det statliga stödet för fackligt samråd.

2. Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar (SD)

av Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2843 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2, avslår motionerna

2023/24:2840 av Cicie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–5 och

2023/24:2842 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 1–3 och lägger skrivelse 2023/24:82 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi har under lång tid pekat på att det finns en omfattande problematik med subventionerade anställningar, vilket också bekräftas av Riksrevisionens nu aktuella granskning. Missbruk och överutnyttjande är vanligt och det finns dessutom kopplingar till arbetslivskriminalitet. Dessutom är de subventionerade anställningarna överlag ineffektiva och brister i resultat när det gäller övergången till reguljära anställningar.

Liksom utskottet noterar vi att regeringen vidtagit vissa åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Detta är ett steg i rätt riktning, men till skillnad från utskottet anser vi att vad som redovisas i skrivelsen är långt ifrån tillräckligt. Det gäller inte minst utformningen nystartsjobben, som vi anser öppnar för missbruk. Vi anser därför att regeringen snarast bör åtgärda den bristfälliga konstruktionen av nystartsjobben.

Vi anser också att regeringen skyndsamt bör se till att arbetsmarknadens parter och de regionala centren mot arbetslivskriminalitet involveras i arbetet med att granska om en arbetsplats är lämplig för nystartsjobb.

3. Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar (V, MP)

av Ciczie Weidby (V) och Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2840 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–5,
avslår motionerna

2023/24:2842 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 1–3 och

2023/24:2843 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
lägger skrivelse 2023/24:82 till handlingarna.

Ställningstagande

Subventionerade anställningar är en bra och nödvändig åtgärd för att hjälpa nyanlända, långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning att få en fastare anknytning till den reguljära arbetsmarknaden. Vi kan dock konstatera att nuvarande system med subventionerade anställningar under lång tid har varit behäftat med risker och problem. Vid sidan av den uppenbara risken för undanträngningseffekter finns stora problem med oegentligheter, överutnyttjande och andra felaktigheter, vilket bekräftas av ett flertal granskningar, däribland den nu aktuella granskningsrapporten.

Liksom utskottet noterar vi att regeringen vidtagit vissa åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Vi anser dock att varken det som redovisas i skrivelsen eller det som uppmärksammas av utskottet är tillräckligt. Arbetet för att motverka missbruket av subventionerade anställningar måste utvecklas och intensifieras.

Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till följande åtgärder:

- Vidta åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer i den aktuella granskningsrapporten.
- Vidta åtgärder i enlighet med LO:s förslag i rapporten Etablering eller segmentering? En analys av systemet med subventionerade anställningar.
- Återinför statsbidraget till arbetstagarorganisationer för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser.
- Se över utformningen av statsbidraget till arbetstagarorganisationer för att lämna yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser för att förkorta handläggningstiderna och öka transparensen.
- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att digitalisera förfrågan om yttrande till arbetstagarorganisationerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2023/24:82 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar.

Följdmotionerna

2023/24:2840 av Ciczie Weidby m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer i rapporten Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker (RiR 2023:17) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med LO:s förslag i rapporten Etablering eller segmentering? – En analys av systemet med subventionerade anställningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statsbidraget till arbetstagarorganisationer för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser bör bibehållas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utformningen av statsbidraget till arbetstagarorganisationer för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser bör ses över i syfte att korta handläggningstiderna och öka transparensen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att digitalisera förfrågan om yttrande till arbetstagarorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2842 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i linje med Riksrevisionens rekommendationer förtydliga hur Arbetsförmedlingen kan bli bättre på att kontrollera företag utan kollektivavtal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i linje med Riksrevisionens rekommendationer se över systemet för återkrav av felaktigt utbetalda lönestöd och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det statliga stödet för fackligt samråd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2843 av Magnus Persson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda den bristfälliga konstruktionen av nystartsjobben och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att involvera arbetsmarknadens parter och de regionala centren mot arbetslivskriminalitet för att granska arbetsplatsens lämplighet för nystartsjobb och tillkännager detta för regeringen.